

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА Й УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС XIX – XXI СТОЛІТЬ

**Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 160-річчю
від дня народження письменниці**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра української літератури

**ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА
Й УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС
XIX – XXI СТОЛІТЬ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 160-річчю від дня народження письменниці

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2025

УДК 821.161.2Коб.09(082)
К 554

Редакційна колегія:

Борис Бунчук, доктор філологічних наук, професор;
Валентин Мальцев, кандидат філологічних наук, доцент;
Василь Костик, кандидат філологічних наук, доцент;
Юлія Цівінська, аспірантка.

Ольга Кобилянська й український літературний процес XIX – XXI століть: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 160-річчю від дня народження письменниці. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 112 с.

ISBN 976-966-423-984-1

У збірнику представлені матеріали Міжнародної наукової конференції «Ольга Кобилянська й український літературний процес XIX – XXI століть», присвяченої 160-річчю від дня народження письменниці, що відбулася 28 листопада 2023 року на філологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Для науковців, учителів, студентів – усіх, хто цікавиться життям і творчістю Ольги Кобилянської.

УДК 821.161.2Коб.09(082)

The materials of the International Scientific Conference “Olha Kobylianska and the Ukrainian Literary Process of the XIX – XXI centuries”, dedicated to the 160th anniversary the writer's birth are represented in the collection. It took place on November 28, 2023 at the Faculty of Philology of Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovych.

For scientists, teachers, students – everyone who is interested in the life and work of Olha Kobylianska.

ISBN 976-966-423-984-1 © Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025

*СИНТАКСИЧНІ ЕКСПРЕСЕМИ ЯК ІДІОЛЕКТНІ МАРКЕ-
РИ МОВОСТИЛЮ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ*

Світлана Шабат-Савка 41

ТВОРЧИСТЬ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗНО

Валерій Корнійчук 44

*КІНЕМАТОГРАФІЧНА АКТУАЛІЗАЦІЯ БІОГРАФІЇ ОЛЬГИ
КОБИЛЯНСЬКОЇ*

Наталія Нікоряк 47

*ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИ-
ЛЯНСЬКОЇ В ЗЗСО: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ*

Лариса Маркуляк 51

*ЖІНОЧЕ ПИСЬМО ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ: ВІЗІЯ
ТІЛЕСНОСТІ*

Мирослава Крупка 54

*ЕМАНСИПАЦІЯ ЖІНКИ В МОДЕРНІСТСЬКОМУ ТА
ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСАХ (НА ПРИКЛАДІ
НОВЕЛИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «НЕКУЛЬТУРНА» ТА
РОСАМУ СОФІЇ АНДРУХОВИЧ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ»)*

Тетяна Лях 57

*МЕТАФОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДІЄСЛІВ У МОВІ ТВОРІВ
ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ: УЗУАЛЬНЕ ТА ОКАЗІОНАЛЬНЕ*

Тетяна Гуцуляк 62

*ПЕРЕПОВІДНІ РЕЧЕННЯ В РОМАНІ ОЛЬГИ КОБИЛЯН-
СЬКОЇ «АПОСТОЛ ЧЕРНІ»*

Оксана Максим'юк 66

КІНЕМАТОГРАФІЧНА АКТУАЛІЗАЦІЯ БІОГРАФІЇ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Наталія Нікоряк

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної
літератури та теорії літератури Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
n.nikoriak@chnu.edu.ua*

Особливе місце в кінодискурсі займають біографії письменників, життя яких приваблює широке коло глядацької аудиторії. Позаяк письменник – це не просто цікава особистість, у ньому найбільш яскраво втілюється тип людини в контексті певної історичної епохи. Митець слова є своєрідним персонажем доби, соціальне і духовне життя якого відображається в його долі. Екранізувавши біографію письменника, автор наближається до культури того чи іншого періоду, дозволяє виразно відчувати атмосферу епохи – не тільки загальну ментальність, а й соціальний побут у всій його конкретності.

Творчість Ольги Кобилянської (1863–1942), як і сама її неповторна постать, у фокусі кіномитців перебували неодноразово: «Земля» (1954), «Вовчиха» (1967), «Меланхолійний вальс» (1990), «Царівна» (1993–1994), «Природа» (1995), «У неділю рано зілля копала» (2019). Традиційно Десята муза активізується щодо письменників напередодні чергового ювілею, особливо в жанрі біографії. Так, у 2013 р. глядачі мали змогу переглянути п'ятисерійний документальний фільм «*Ольга Кобилянська. Valse Brillante*» в рамках проекту «Гра долі» від студії «ВІАТЕЛ» [5]. Режисером документального фільму став Василь Вітер. Авторами сценарію, окрім режисера, були також Галина Криворчук та Наталка Сопіт. Для зйомок стрічки використані різні

локації, безпосередньо пов'язані з відомою письменницею. Зокрема, презентовані фрагменти, зняті в Чернівецькому літературно-меморіальному музеї Ольги Кобилянської, в Музеї-садибі в селі Димка, в Музеї видатних діячів української культури. Для реконструкції біографічних та мистецьких фактів автори активно послуговувалися архівами Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України та документами Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г.С. Пшеничного, оприявнюючи у такий спосіб відомий і маловідомий біографічний фактаж. Скористалися митці й фрагментами існуючих фільмів-екранізацій, що традиційно для документальних проєктів: «Меланхолійний вальс» режисера-постановника Бориса Савченка; «Природа» Олега Бійми; «Царівна» Сергія Туряниці.

В руслі загальної концепції проєкту кіноавтори зосередилися насамперед на приватному житті «буковинської горлиці», крок за кроком розгортаючи біографічний наратив про перші романтичні почуття та розчарування юної ще авторки, про роки літературного успіху і надій на особисте щастя після знайомства з Осипом Маковеем, про їхню плідну співпрацю, про драматичні стосунки письменниці та її коханого, зрештою, про останні роки життя і ненаписане оповідання «Valse Brillante» [2]. У такий спосіб окреслюючи життєвий дискурс авторки від народження до її смерті, кіномитці розкривають той непростий внутрішній світ письменниці, який стає фундаментом для її творчості, фіксують людське й творче начало у їх безпосередньому взаємозв'язку й нероздільності.

Наступного 2014 року Студією документальних фільмів було презентовано стрічку *«Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська»* [1], до створення якої залучили авторитетних літературознавиць Віру Агеєву та Тамару Гундорову. Головною концепцією тут постає показ буковинської письменниці як людини з «європейським мисленням», як

емансипантки та ретрансляторки феміністичних ідей. Хоча сама Ольга Юліанівна про себе й казала, що закінчила лише «чотири класи» народної школи, які стали основою «для дальшого розумового розвою». Митці підкреслюють вагоме значення самоосвіти як ключового фактору в її біографії, що «давала сили» бути «кимось більшим» [1]. У такий спосіб, не отримавши належної освіти, як її брати, вона заповнювала цю лакуну самостійно: «захоплювалася творами з соціології, політології та філософськими трактатами, шукала себе в музиці – грала на фортепіано, цитрі, дриббі, непогано малювала і грала в театрі» [1]. Формуючи себе як жінку нового типу, водночас Ольга Кобилянська почала писати про «нову жінку» (визначення І. Франка), яка прагне самовираження, самоідентифікації й яка стає «сама собі ціллю».

Слід згадати і ще два проекти, присвячені Ользі Юліанівні: 2015 року в межах авторського циклу «Велич особистості» вийшла серія під назвою «Ольга Кобилянська: та, що Землю оспівала, як силу крови» [3], а в 2018 році в межах проекту «Українська література в іменах» літературним критиком Євгенієм Стасіневичем презентовано також випуск про буковинську авторку [4].

Таким чином, кінематографічна актуалізація біографії Ольги Кобилянської, як і більшості письменників, відбувається переважно до ювілейних дат. Хоча рецептивний ресурс біографічного матеріалу та літературного спадку авторки надзвичайно потужний і заслуговує більш пильної уваги кіномитців.

Література

1. *«Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська»* (2014). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ayMzXGDdb8>_(дата звернення: 5.11.2023).

2. «Ольга Кобилянська. Кохання і ненаписане оповідання „Valse Brillante”». Частина 5 / ГРА ДОЛІ. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=REBVZUdG-O0> (дата звернення: 3.11.2023).

3. «Ольга Кобилянська: та, що Землю опівала, як силу крови» (2015). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yiBB7EAuuOw> (дата звернення: 7.11.2023).

4. «Ольга Кобилянська. Українська література в іменах» (2018). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wEXvA0q0t84> (дата звернення: 7.11.2023).

5. «Ольга Кобилянська. Valse Brillante» (2013). ВІАТЕЛ, режисер Василь Вітер.

Наукове видання

**ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА
Й УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС
XIX – XXI СТОЛІТЬ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 160-річчю від дня народження Ольги Кобилянської

Чернівці, 28 листопада 2023 року

Відповідальний за випуск – доц. Валентин Мальцев

Технічне редагування – Юлія Цівінська

Дизайн обкладинки – Кудрінська О.М.

Підписано до друку 24.05.2025. Формат 60 x 84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний.

Ум.-друк. арк.6,1. Обл.-вид. арк. 6,6. Зам. 3-008.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.